

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput II. *Æquivocationibus uti non licet.*

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

in graviora paullatim prolabetur, quæ amplius sunt nocitura. Jocosum mendacium, & leve plerumque peccatum, lethale evadit, si grave audientibus scandalum præbet; hoc enim caritati adverfatur.

C A P U T II.

Æquivocationibus uti non licet.

Novi quidam Casuistæ mendacii malitiam velare student æquivocis; quæ licita esse docent; at id ingeniose magis, quam vere efficiunt. Certum est enim æquivocis utentem verba contra eorum naturam adhibere, cogitationesque suas non declarare, sed tegere; atque ideo proximum suum fallere, quia interroganti eidem aliud intelligendum proponit ab eo diversum, quod ipse mente celat. *Nihil aliud* (inquit sanctus Augustinus *quæst. super Deuter.*) *in verbis loquentium quæritur, nisi voluntas, propter quam enunciandam verba instituta sunt.* Et alibi ait: *Nihil aliud sunt verba quam signa; significando enim verba sunt: tolle significationem a verbo, strepitus inanis est.* Denique ita concludit: *Et utique verba propterea sunt instituta: non per quæ homines invicem fallant, sed per quæ in alterius quisque notitiam cogitationes suas proferat. Verbis igitur uti ad fallaciam, non ad quod instituta sunt, peccatum est* (*Enchir. cap. 22.*). Qui in alium finem verbis utitur, hic fallaciam in Rempublicam invehit, & sinceritatem, bonamque fidem ab ea repellit. Etenim si vigeat hic verborum usus, quid aliud erunt homi-

hominum societates, quam congressus fallacium hominum, qui intimos sensus suos nunquam declarabunt, nec sibi invicem credent? Nonne ista sunt labia dolosa, quæ in iudicio Deus periet? *Disperdat Dominus universa labia dolosa* (Psalm. 11.). Nonne istud est os bilingue, quod Deus detestatur? *Os bilingue detestatur* (Proverb. 8.) (a).

(a) Propositiones tres, quæ amphibologias, mentalesque restrictiones absolute licitas affirmabunt Innocentius Papa XI. damnavit, easque supra (Part. I. pag. 574.) recensui. Nihilominus duplicem mentis restrictionem videlicet propriam, & impropriam graves Auctores distinguunt. Propria seu stricte talis juxta illos tunc contingit, quando loquens aliquid aliud, quam in mente gerit, verbis exprimit, ita ut alter bene advertens nec ex verbis, nec ex circumstantiis aut alio loquentis mentem assequi possit, uti quærensium Petrum videris, respondeas: *Non vidi*, subintelligendo *in campis* &c. aut pauperi suppetenti reponas: *Nihil habeo*, intus addens *pro te*. *Impropria* seu late dicta tunc fit, quando alter bene advertens sive ex verbis, sive ex nonnullis circumstantiis, sive ex usu mentis loquentis cognoscere posset, utut ex distractione inadvertentia, aut imperitia hic & nunc non cognoscat. Ut si Confessarius, Legatus, Secretarius de quodam secreto interrogati, id se non scire respondeant. Hanc licitam, imo ad gravem quædam incommoda vitanda nonnumquam necessario adhibendam esse docent; licet illam præteritam vaticano fulmine protritam fateantur. Alii æque graves Doctores, qui cum Auctore sentiunt, omnes æquivocationes, mentisque restrictiones

Verum æquivocorum usus in reorum judiciis longe perniciosior est, quam in civili societate. Animadvertere oportet, duas conditiones requiri, ut reus in iudicio veritatem absque æquivocis fateri teneatur. Prima est, ut a proprio iudice interrogetur; nempe a iudice, quem Princeps statuit, cuius auctoritas vano ullo privilegio nequeat imminui. Secunda vero est, ut iuris forma servetur; scilicet, ut reus de crimine quodammodo publico interrogetur, cuius magna extent indicia, vel saltem adversus reum simplena probatio, nempe attestatio testis omni exceptione majoris.

Si hæc duo concurrant, debet reus absque æquivocis veritatem proferre, & iudicis juxta inten-

strictiones christianæ sinceritati, ac simplicitati evangelicæ repugnare, ac omnes indiscriminatim Pontificia censura perstringi affirmant, præsertim quia nulla vera hujusmodi restrictionum necessitas. Nam si de re tibi sub secreto commissa interrogaris, respondere debes, interrogationem istam illicitam esse, adeoque nec responsione honorandam. Reus vero non legitime interrogatus, respondeat, se nihil habere, quod hic dicat. Addunt non esse absurdum, quod certis in casibus nulla licita veritatem occultandi via restet, sicut sæpe contra injustum aggressorem se defendendi media desunt. Quodsi varias ancipites Christi & Apostolorum loquendi formulas eisdem obijcias, illos divino spiritu præditos non æquivoce, sed figurative, parabolice, mystice, prophetice locutos fuisse respondentes. Jam saniora ipsemet eligas.

intentionem respondere, quamvis ex sua responsione morte esset damnandus. Quod si non licere respondeat, mortaliter peccat, & propter jusjurandum, quo se ad veritatem promittendum obstrinxit, & propter mendacium in iudicio prolatum.

CAPUT III.

Suspicionis, & Iudicii temerarii descriptiones, & antidota.

Inter injurias, quibus proximus læditur, etiam suspicio falsa, ac temerarium iudicium occurrunt, tantumque nexum ad invicem habent, ut vix discerni possint. Initio de proximi virtute hæsitamus; postea eum malum esse suspicamur, tandem eundem tamquam malum eodemdemnamus. Quandoque in suspicione sistimus, quandoque hac omissa statim ad iudicium progredimur. Tunc autem *iudicium temerarium* fieri dicitur, quando ex levibus conjecturis, debilibusque indiciis malum aliquod de alio quocerto credit. Si integra pravæ huic opinioni fides non præstatur, tunc non iudicium sed temeraria *suspicio* erit. Quando revera prava est actio, certa que argumenta adfunt ad eam eodemdemnamam tunc excusari illa non debet; nec qui eam damnat, temere iudicat. Sacræ litteris iis maledicunt, qui malum bonum, & bonum malum vocant (a).

(a) Aliud est de actu, aliud de persona agente iudicare. Actum aperte malum in se excusare non potest.